

SMERNICE ZA KRITERIJUME DOBRE PRAKSE ZA JAČANJE SPROVOĐENJA 4. PRIORITETA EIP

Jedan od ciljeva projekta GENDERACTION je pružanje podrške sprovođenju nacionalnih EIP planova. To obuhvata razvoj novih politika kao i unapređenje postojećih politika rodne ravnopravnosti u oblasti istraživanja i inovacija. U cilju pružanja podrške u tom smislu, projekat GENDERACTION je razvio konkretne „kriterijume dobre prakse“ koji mogu da se koriste za procenu nacionalnih EIP planova i pojedinačnih politika rodne ravnopravnosti. Kriterijumi dobre prakse predstavljeni u ovom kratkom izveštaju služe kao polazna tačka za razmatranje nacionalnih politika i mera u oblasti rodne ravnopravnosti. Takođe pružaju podršku naporima na nacionalnom nivou da se osnaže delotvornost i efikasnost postojećih politika rodne ravnopravnosti. Primena kriterijuma dobre prakse biće ilustrovana pozivanjem na primer Austrije.

Rodna ravnopravnost u nauci i istraživanju

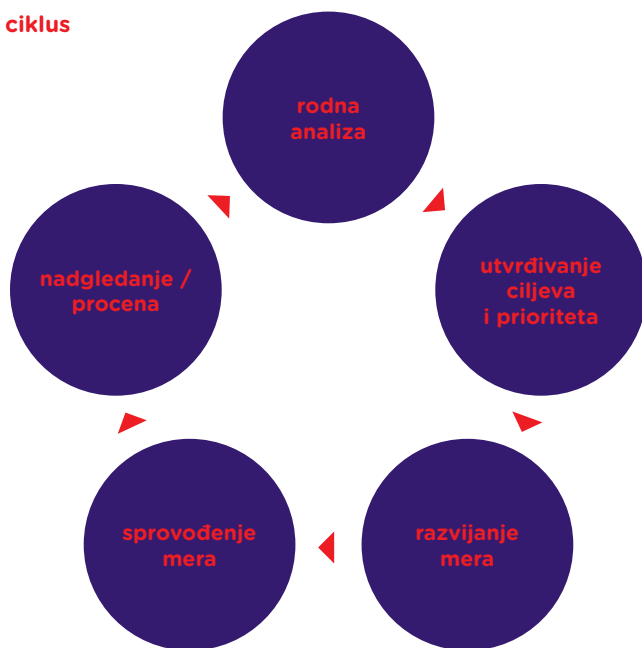
Kroz **EIP planove**, od zemalja članica EU zahteva se da formulišu i sprovedu mere za postizanje zajedničkog Evropskog istraživačkog prostora. U okviru 4. prioriteta EIP plana, treba sprovesti mere za podsticanje rodne ravnopravnosti ili integrisanje rodne perspektive u sve oblasti nauke i istraživanja. EIP plan formuliše **tri centralna cilja u oblasti rodne ravnopravnosti**: (1) ravnopravan pristup za žene i muškarce svim područjima i hijerarhijskim nivoima u nauci i istraživanju, (2) uklanjanje strukturnih prepreka u karijerama žena i povećanje procenata žena u donošenju odluka i (3) uključivanje

rodne dimenzije u istraživački sadržaj i pođučavanje.

Zemlje u okviru EIP sprovele su približno 100 politika i mera u okviru nacionalnih akcionih planova i strategija. Oni obuhvataju mnoštvo različitih pristupa, imaju različite ciljeve i bave se različitim ciljnim grupama. Iako su politike rodne ravnopravnosti primenjene u nekoliko zemalja, napredak ka postizanju rodne ravnopravnosti ostaje spor, što ukazuje na potrebu za dodatnim razvojem inicijativa. Da bi se procenile politike kao i potencijalne potrebe za dodatnim razvojem, u okviru projekta GENDERACTION razvijeni su kriterijumi dobre prakse.

U nastavku su prikazani kriterijumi politika i mera dobre prakse. Nakon toga slede

Celokupni ciklus politike

primeri načina primene kriterijuma sa upućivanjem na konkretne primere.

Kriterijumi dobre prakse

Razvoj i sprovođenje mera ravnopravnosti u nauci i istraživanju treba da bude uključeno u celokupni **ciklus politike** (May, Wildavsky 1978; Bergmann, Pimminger 2004). Austrija se pridržavala ovog pristupa i formulisala je ciljeve i prioritete politike rodne ravnopravnosti zasnovane na analizi statusa quo u pogledu rodne ravnopravnosti (rodna analiza). Sledeći korak bilo je osmišljavanje mera za postizanje željenih ciljeva i njihovo sprovođenje. Sprovođenje ovih mera stalno je nadgledano. Idealno, zajedno sa nadgledanjem, treba da postoji i procena mera, bilo tokom sprovođenja, da bi se utvrdile početne tačke za dalji razvoj mera ili ex post radi merenja njihove delotvornosti.

Konkretno, u okviru projekta GENDERACTION, utvrđeni su sledeći **kriterijumi dobre prakse** kao mere rodne ravnopravnosti. U skladu sa ovim kriterijumima, mere moraju da:

- budu zasnovane na empirijskoj analizi problema (**rodna analiza**)
- se **izričito** bave najmanje jednim od tri **cilja** politike ravnopravnosti
- formulišu **precizne ciljne vrednosti i ciljne grupe**
- budu zasnovane na izričitoj **programskoj teoriji** (tj. skupu pretpostavki o tome zašto i kako mera treba da dopre do ciljne vrednosti i ciljne grupe)
- **uključe relevantne grupe učesnika** u razvoj i sprovođenje mera
- osiguraju dovoljne ljudske i finansijske **resurse**
- vode **značajnim i održivim rezultatima**
- sadrže **strategiju za širenje i komunika-**

ciju (tj. da se daju povratne informacije o aktivnostima, rezultatima i izazovima unutar i izvan organizacije)

- podležu **nadgledanju**, na osnovu kojeg se daju povratne informacije o sprovođenju mera u redovnim intervalima i
- budu **ocenjene**

Ove kriterijume dobre prakse mogu da koriste svi koji su uključeni u konceptualizaciju i sprovođenje mera radi razmatranja postojećih mera i utvrđivanja mogućih polaznih tačaka za njihovo dalje razvijanje.

Primena kriterijuma dobre prakse pozivanjem na konkretni primer - Ugovor o učinku

U ovom odeljku navedene su mogućnosti za primenu ovih kriterijuma navođenjem primera Austrijskog ugovora o učinku za period od 2019. do 2021. godine sa javnim univerzitetima. Razmatranje upućivanja politike na kriterijume („provera kriterijuma“) ukazuje na to gde je potrebno poboljšanje. Rezultat ovog refleksivnog procesa korišćenje se da definiše dalje korake koje Savezno ministarstvo, zajedno sa univerzitetima, namerava da preduzme radi osnaživanja delotvornosti politike i mera rodne ravnopravnosti.

Savezno ministarstvo obrazovanja, nauke i istraživanja Austrije zaključilo je ugovore o učinku na period od tri godine sa dva 22 javna univerziteta. U ovim ugovorima evidentirane su relevantne ciljne vrednosti i inicijative (u ovom slučaju u vezi sa rodnom ravnopravnošću) za svaku organizaciju. Za orijentaciju povezanu sa sadržajem, Savezno ministarstvo univerzitetima unapred dostavlja primer ugovora o učinku (praktični instrument), zasnovan na Austrijskom nacionalnom razvojnom planu za javne univerzitete (2019-2024). U ovom primeru, uspostavljene su predmetne oblasti koje treba obuhvatiti, uključujući društvene ciljeve.

Kroz čitav tok procesa pregovora o ugovoru o učinku, od suštinske važnosti je da se obezbedi poštovanje kriterijuma dobre prakse. U nastavku se nalazi razmatranje Saveznog ministarstva instrumentalnog „ugovora o učinku“ zasnovanog na kriterijumima dobre prakse koji se koristi da se utvrdi gde je potreban dodatni razvoj.

Pozitivni aspekti razmatranja: kriterijumi „dobre prakse“ koji su već ispunjeni

- Specifikacije Ministarstva zasnovane su na dokazima, na primer, po prvi put su naznačene ciljne vrednosti u pogledu povećanja procenta žena na profesorskim i docentskim pozicijama (kaskadni model) u skladu sa udelom žena na naučnim pozicijama (potencijalnim) i uključuju koordinisane mere.
- Ciljevi i ciljne vrednosti se bave najmanje jednim od tri glavna cilja rodne ravnopravnosti (zastupljenost, struktura/procesi, sadržaj u istraživanju i podučavanju)
- Akteri sa univerziteta su uključeni u pregovore (koordinacija između Saveznog ministarstva i univerziteta): Uspostavljen je proces komunikacije između Saveznog ministarstva i univerziteta u obliku vodećih razgovora (4-5 sesija po periodu)
- Ciljno dostignuće podleže nadgledanju putem godišnjeg izveštaja o intelektualnom kapacitetu univerziteta koji takođe sadrži pokazatelje i objašnjenja u oblasti rodne ravnopravnosti, na primer pokazatelje rodne zastupljenosti u procedurama imenovanja u zvanje redovnog profesora.

Utvrđene potrebe za dalje poboljšanje: kriterijumi koji još uvek nisu dovoljno dobro uspostavljeni

Prilikom razmatranja instrumenta ugovora o učinku, pojavilo se nekoliko problematič-

nih aspekata koji predstavljaju potrebu za dodatnim razvijanjem.

- Savezno ministarstvo nema dovoljno saznanja o dizajnu i kvalitetu mera rodne ravnopravnosti na univerzitetima (na primer, na kojim konceptima rodne ravnopravnosti su zasnovane mere) da bi procenilo osnovnu programsku teoriju
- Savezno ministarstvo nema dovoljno saznanja o korišćenju resursa kada je reč o sprovođenju mera zbog veoma agregiranog budžetiranja. Stoga, nije moguće proceniti finansijske i ljudske resurse neophodne za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti.
- Savezno ministarstvo nema dovoljno saznanja o efektima i održivosti intervencija u oblasti rodne ravnopravnosti, budući da procena politika rodne ravnopravnosti na nivou univerziteta još uvek nije standardna procedura. Samo neki univerziteti sprovode procenu da bi nastavili sa razvijanjem mera u narednom periodu.

Ovaj nedostatak procena sprečava Savezno ministarstvo da efikasno razmatra delotvornost mera/programa i stimuliše dalji razvoj radi poboljšanja učinka kod pojedinačnih univerziteta. Takvi nedostaci takođe otežavaju da se utvrde „glavni projekti“ koji treba da budu predstavljeni kao primeri široj javnosti i drugim visokoobrazovnim ustanovama.

Godine 2018. Savezno ministarstvo je prvi put sastavilo brošuru sa uporednom prezentacijom statusa quo rodne ravnopravnosti na univerzitetima i istaklo primere dobre prakse na ovim univerzitetima. Povratne informacije pokazuju da univerziteti mogu biti motivisani vizualizacijom svog učinka.

Zaključci i preporuke

U cilju jačanja delotvornosti mera rodne ravnopravnosti u ugovorima o učinku i pružanja podrške procesu razmatranja postojećih i planiranih mera rodne ravnopravnosti,

**Upotreba
kriterijuma
dobre prakse
radi razmišljanja
i (daljeg) razvoja
politika rodne
ravnopravnosti.**

Savezno ministarstvo se pridržava sledećih strategija:

- **Širenje informacija** – distribucija, diskusija i identifikacija oblasti primene „kriterijuma dobre prakse“ u visokoobrazovnim i istraživačkim ustanovama (na primer, Savezno ministarstvo obrazovanja, nauke i istraživanja koristilo je kriterijume za interno razmatranje politika rodne ravnopravnosti i predstavilo ih je u širem političkom kontekstu putem sastanaka sa univerzitetima u okviru mreže, Austrijskom akademijom nauka i Institutom nauke i tehnologije Austrije)
- **Razmatranje** – ustanove treba da razmotre postojeće mere rodne ravnopravnosti zasnovane na izričitim kriterijumima da bi tačno ukazale na to kako se one na najbolji način mogu dodatno razviti da bi se postigla veća delotvornost.
- **Interakcija** – organizacija razmene iskustva širom visokoobrazovnih ustanova (razvoj zajednice prakse), na primer kroz moderirane radionice („Nema potrebe da se ponovo izmišlja točak“)
- **Utvrđivanje „glavnih projekata“ i omogućavanje da budu vidljivi** – odgovarajući resurs znanja predstavlja komplet alatki sačinjen od primera najbolje

prakse koji je kreirala platforma GENDERPLATTFORM.¹

Reference

Bergmann, Nadja; Pimminger, Irene (2004) *Praxishandbuch Gender Mainstreaming. Konzept, Umsetzung, Erfahrungen*. Wien: L&R Sozialforschung.

BMBWF (2018) *Gleichstellung in Wissenschaft und Forschung*. Wien.

European Commission (2019) *European Research Area. Progress Report 2018*. Brussels.

GENDERACTION Horizon 2020 Project 741466 (2018) *Report on national roadmaps and mechanisms in ERA priority 4*.

May, Judith V.; Wildavsky, Aaron B. (eds.) (1978) *The Policy Cycle*. Beverly Hills/London: Sage.

1 | GENDERPLATTFORM predstavlja udruženje organizacija kojima je, u skladu sa Zakonom o univerzitetu, na austrijskim univerzitetima povereno koordinisanje ravnopravnosti, promovisanje žena, kao i rodno istraživanje i njegovo podučavanje. Komplet alatki platforme GENDERPLATTFORM predstavlja različite strategije, programe, inicijative i projekte koji su razvijeni i sprovedeni na austrijskim univerzitetima u oblasti ravnopravnosti. Komplet alatki dostupan je onlajn na adresi www.genderplattform.at. Trenutno, komplet alatki je dostupan samo na nemačkom jeziku. Verzija na engleskom jeziku biće uskoro dostupna.

Aneks: Osnovne informacije o kontekstu austrijskog nacionalnog akcionog plana (NAP)

U Austriji smo u poslednjih nekoliko godina bili svedoci širokog spektra različitih politika rodne ravnopravnosti. Konkretno, implementirani su instrumenti koji kombinuju zakonski formulisane ciljne vrednosti u oblasti rodne ravnopravnosti sa decentralizovanim sprovođenjem. Ovi instrumenti obuhvataju ugovore o učinku kojima se između BMBWF, univerziteta i istraživačkih ustanova ugovaraju konkretne ciljne vrednosti i mere u oblasti rodne ravnopravnosti.

U okviru EIP plana, Austrija je grupisala postojeće aktivnosti u oblasti politike rodne ravnopravnosti i institucionalizovala saradnju između različitih ministarstava u okviru oblasti nauke i istraživanja (na primer kroz EIP okrugle stolove). Kada se uporede EIP planovi, Austrija je jedna od zemalja koja je formulisala sveobuhvatni komplet mera rodne ravnopravnosti koje se bave svim trima ciljevima ravnopravnosti u okviru EIP i koja je obezbedila konkretne korake za njihovo sprovođenje (videti projekat GENDERACTION 2018). Međutim, uprkos postojanju sveobuhvatne mešovite politike, rodne neravnopravnosti se veoma sporo menjaju (EK 2019). Trenutni izveštaj o napretku EIP Austriju svrstava u grupu zemalja sa ispodprosečnim napretkom u oblasti rodne ravnopravnosti. Stoga, postoji potreba za dodatnim razvojem i jačanjem sprovođenja trenutnih mera.

Kontaktirajte nas:

www.genderaction.eu

info@genderaction.eu

[@GENDERACTION_EU](https://twitter.com/GENDERACTION_EU)

Ovaj projekat finansira program Evropske unije za istraživanja i inovacije Horizont 2020 prema sporazumu o dodeli bespovratnih sredstava br. 741466.

Odricanje od odgovornosti: Stavovi i mišljenja iskazani u ovom dokumentu predstavljaju isključivo stavove projekta, a ne Evropske komisije.